

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У СВІТОВУ СИСТЕМУ

Гончаренко Н.І., к.е.н, доцент (ХНУ ім.В.Н. Каразіна)

У даній статті досліджено проблеми інтеграції українського ринку фінансових послуг у світову систему. Проведено SWOT-аналіз присутності іноземного капіталу на національному ринку фінансових послуг. Запропоновано рекомендації щодо активізації процесу інтеграції ринку фінансових послуг України у світову систему.

Ключові слова: інтеграція, фінансові послуги, транснаціоналізація, капіталізація, глобалізація.

Постановка проблеми. У сучасній світовій економіці ринок фінансових послуг виконує надзвичайно важливу роль. Через даний ринок відбувається перерозподіл ризиків і грошових потоків, що забезпечують фінансування національних економік у глобальному середовищі, створюються умови для підвищення рівня соціального захисту населення, залучення капіталу для інвестування як національних економік, так і в міжнародному масштабі. У результаті світовий ринок фінансових послуг сприяє інтеграції національних економік у систему світового господарства й активізує процеси глобалізації.

Ринок фінансових послуг характеризується інтеграційними процесами, що є слідством лібералізації торгівлі фінансовими послугами, укрупнення і зростаючої капіталізації фінансових установ, усунення бар'єрів для іноземних інвесторів і підвищення їх концентрації, темпів зростання окремих видів фінансових послуг, поліпшення якості традиційних послуг, запровадження нових фінансових продуктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. В економічній літературі проблеми міжнародної торгівлі товарами та послугами досліджені у ряді праць зарубіжних і вітчизняних авторів, зокрема Аллея М., Балаші Б., Бея О., Білоруса О., Боринця С., Гаврилюка О., Гейця В., Євстигнеєва В., Журавської О., Кирєєва О., Красавіної Л., Кредісова А., Крьомера Г., Михайлова Д., Макогона Ю., Неклесси О., Пахомого Ю., Перру

Ф., Поручника А., Рогача О., Румянцева А., Сіденка В., Старостіної А., Філіпенка А., Шишкова Ю., Уайлза П. та ін.

Разом з тим, питання інтеграції українського ринку фінансових послуг у світовий, оцінки рівня концентрації на фінансовому ринку в теоретичному й методологічному плані досліджені недостатньо. Актуальність пошуку нових підходів до вирішення проблеми інтеграції вітчизняного ринку фінансових послуг у світовий обумовили вибір теми дослідження, а також його **мету**, яка полягає у розробці науково-практичних рекомендацій щодо активізації процесу інтеграції національного ринку фінансових послуг до світового.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна економічна діяльність є процесом реалізації зовнішньоекономічних зв'язків у торгівлі товарами та послугами, спільному підприємстві, співробітництві. Ці види діяльності відбиваються на міжнародному бізнесі, а їх головною метою є отримання прибутку [1].

Головним елементом глобальної економіки є міжнародна валютно-фінансова система. Сьогодні доволі важко говорити про валютно-фінансову систему будь-якої країни відособлено від інших, не враховуючи світових тенденцій. Найчіткіше міжнародні зв'язки прослідковуються саме у фінансовій сфері. Якщо говорити про валютно-фінансову систему України, то більшість розвинених українських банків контролюються іноземними фінансовими конгломератами, що підтверджують дані табл. 1.

Таблиця 1

Основні вітчизняні банки, що контролюються фінансовими конгломератами

Банк	Власник (фінансовий конгломерат)	Країна походження власника	Частка власника у статутному капіталі, %
1	2	3	4
Райффайзен банк «Аваль»	RZB-UNICA	Австрія	95,93
Укрсббанк	BNP Paribas S.A.	Франція	81,42
Інг Банк Україна	ING	Нідерланди	100
Правекс банк	Intesa Sanpaolo S.P.A.	Італія	100
Каліон банк Україна	Credit Agricole	Франція	100
Сітібанк Україна	Citigroup	США	100

Продовження табл.1

1	2	3	4
Індустріально експортний банк	Credit Agricole	Франція	99,99
СЕБ банк	SEB	Швеція	99,79
Профінбанк	Societe Generale	Франція	94,79
Хоум кредит банк	PPF Group (Petr Kellner)	Нідерланди	100
Приват інвест	PPF Group (Petr Kellner)	Нідерланди	99,84

Складено автором за даними [2].

Світовий ринок фінансових послуг пропонуємо визначати як обумовлене інтеграційними процесами інституціональне утворення в глобальній конкурентній середі, де здійснюється діяльність фінансових установ різного рівня та їх клієнтів з приводу процесів купівлі-продажу фінансових послуг, що є ефективним засобом перерозподілу коштів, які раніше були накопичені для подальшого вкладання в розвиток економіки країни. Тенденції розвитку світового ринку фінансових послуг полягають в його глобалізації, в утворенні ТНК, а також великих транснаціональних фінансових груп, що інтегрують банківський і промисловий капітал.

Слід відзначити, що результатом трансформації суб'єктів фінансового ринку є формування найбільших транснаціональних фінансових компаній, активи яких є порівняними з активами найбільших у світі ТНК, що діють у сфері виробництва й інформаційних послуг. Це обумовлено необхідністю протистояти конкуренції, що зростає, через високу концентрацію фінансового ринку і його перенасиченість; потребою в збільшенні прибутку за рахунок розширення географії своєї діяльності; прагненням підвищити власну капіталізацію; необхідністю зниження витрат, пов'язаних з веденням бізнесу.

У ході дослідження встановлено, що фінансовий ринок передбачає самостійну діяльність його учасників, які знаходяться в умовах конкурентоспроможної сфери і будують свої відносини на коливаннях попиту та пропозиції. Світовий досвід показує, що країни з достатньо незалежним центральним банком досягають кращих результатів в економіці, ніж країни з залежним центральним банком. За результатами аналізу

індексу Цукермана рівень незалежності НБУ складає лише 52% від ідеального стану. Тому необхідно здійснювати подальше реформування банківської системи для поліпшення результату за цим показником.

Інтеграція ринку фінансових послуг визначається як взаємопроникнення та переплетіння національних фінансових процесів для створення цілісного фінансового ринку, що сприяє збільшенню щільності зв'язків між країнами у фінансовій сфері і супроводжується зближенням їх організаційних систем [3].

Аналіз інтеграційних процесів на фінансовому ринку України дозволяє зробити висновок про недостатній ступінь його розвитку і про необхідність подальшої лібералізації, покликаної сприяти інтеграції у світове господарство. В Україні, як і на світовому ринку фінансових послуг, має місце процес збільшення капіталізації національних фінансових установ [4], злиття страхового, банківського та промислового капіталів. Лібералізація торгівлі фінансовими послугами сприяла виходу українських суб'єктів на іноземні ринки, але присутність національного фінансового капіталу на них незначна. Залучення іноземних компаній до національного ринку, у свою чергу, сприяє зростанню конкуренції, яка неминує відбуватися з появою іноземних технологій і капіталу, і може привести до поглинання національних фінансових компаній.

Світовий досвід свідчить як про позитивні результати присутності іноземного капіталу на національному ринку, так і про негативні. У табл.2 представлено результати SWOT-аналізу присутності іноземного капіталу на національному ринку фінансових послуг.

Таблиця 2

Сильні та слабкі сторони присутності іноземного капіталу на національному ринку фінансових послуг

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
Поліпшення якості обслуговування у сфері фінансових послуг, поширення міжнародних стандартів ведення бізнесу.	Ризик «залежного розвитку» вітчизняного фінансового сектору від тенденцій на світовому ринку.
Поява нових інформаційних технологій і інновацій.	Неможливість повного контролю над операціями іноземних банків.
Впровадження нових фінансових послуг та здешевлення традиційних, вже існуючих.	Задоволення інтересів країни походження капіталу.

1	2
Акумуляція національних заощаджень. Оптимізація розподілу ризиків, включаючи міжнародне кредитування.	Необхідність збереження національного контролю над фінансовою системою (з урахуванням інтересів національної безпеки).
Приплив нового іноземного капіталу, зокрема, зростання можливості залучення ресурсів на міжнародних ринках, що служить джерелом збільшення обсягів кредитних ресурсів, дозволяє знизити загальний рівень відсоткових ставок в економіці.	Витіснення українських банків більш капіталізованими іноземними банками, а також можливість відтоку капіталу в результаті діяльності іноземних фінансових установ.
Переваги	Загрози
Наявність потенціалу для розвитку ринку фінансових послуг за участю іноземного капіталу. Підвищення консолідації та капіталізації фінансової сфери, зокрема через процеси реорганізації шляхом злиття і поглинання національних фінансових установ іноземними інвесторами.	Низька прогнозованість поведінки іноземних інвесторів може стати загрозою економічній безпеці держави, що спричиняється неконтрольованим впливом іноземного капіталу та фінансових ресурсів. Можливість втрати національного фінансового ринку.

Складено автором за даними [5; 6].

Особливості взаємодії фінансових ринків різних країн впливають на фінансовий ринок України і сприяють його залученню у світовий фінансовий простір. Результати проведеного кореляційно-регресійного аналізу доводять, що фінансовий ринок України більшою мірою перебуває в сфері впливу світового ринку (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,89). Близький за силою вплив на український фінансовий ринок здійснюють ринки країн ЄС і Росії. Це дозволяє зробити висновок, що взаємодія фінансових ринків цих країн повинна допомогти розкриттю потенційних можливостей ефективної участі України у світогосподарських фінансових процесах. Інтеграційне співтовариство необхідно будувати як складову частину світового господарства, орієнтовану на його норми та правила, що буде сприяти формуванню відкритого фінансового ринку.

Висновки. Таким чином, лібералізація торгівлі фінансовими послугами забезпечила умови для доступу й інтеграції України на світовий фінансовий ринок. Розвиток українського фінансового ринку повинен базуватись на стратегічних пріоритетах своєї фінансової і економічної політики. Орієнтація на досягнення стратегічних цілей інтеграції вітчизняного ринку фінансових послуг потребує нівелювання слабких сторін і подолання загроз ефективному функціонуванню фінансового ринку. Інтеграцію українського фінансового ринку у світовий необхідно здійснювати з урахуванням багатовекторності зв'язків, послідовно зміцнювати ринкові засади інтеграції, розбудовувати підприємницькі і банківські структури на основі їх практичної взаємодії.

Таким чином, роблячи підсумок, слід сказати, що однією з головних проблем залишається оптимізація процесів виходу вітчизняних фінансових установ на світовий фінансовий ринок та створення найбільш ефективної фінансової стратегії. Для того,

щоб цей процес дійсно приніс очікувані результати, необхідно усвідомити і реалізувати декілька вихідних позицій. Вони мають ґрунтуватися на знанні і прогнозуванні тенденцій у змінах зовнішньоекономічного середовища, в якому повинні функціонувати комерційні банки України. При цьому, слід чітко усвідомлювати необхідні, збалансовані із національними інтересами, трансформації національного господарства, які б змогли забезпечити ефективну взаємодію зі світовим господарством на основі високого рівня конкурентоздатності економіки.

На діяльність фінансових установ як на національному рівні, так і на інтернаціональному рівні безпосередній вплив мають економічні важелі валютної та фінансово-кредитної політики. Держава має створити сприятливі умови для повномасштабної інтеграції всіх сегментів вітчизняної економіки до світового економічного простору, в першу чергу, шляхом розвитку вітчизняного законодавства та розбудови відповідної сучасним умовам ринкової інфраструктури. Це дозволить Україні отримати всі переваги, притаманні глобалізаційним процесам. Інтеграцію українського фінансового ринку у світовий необхідно будувати з урахуванням багаторівневої моделі взаємин, на ділових міждержавних програмах і конкретних проектах, що передбачають чіткі взаємні зобов'язання учасників і обґрунтовані механізми їх реалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Панасенко Г. Основні напрями забезпечення стабільності банківської системи України на шляху інтеграції у світовий фінансовий простір [Текст] / Г. Панасенко // Схід. – № 1 (92). – 2009. – Січень-лютий.
2. Звіти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] /

Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. – Режим доступу: www.dfr.gov.ua/. – Нормативна база.

3. Прімерова О.К. Інтеграція банківської системи як організаційна інновація і потреба розвитку світового фінансового ринку [Текст] / О.К. Прімерова // Проблеми науки. – 2008. – № 5. – С. 31–37.

4. Діба М.І. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки

України [Текст] / М. І. Діба, Є. С. Осадчий // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 77–89.

5. Адамик Б. Теоретико-методологічні засади впливу процесів глобалізації на банківську систему України [Текст] / Б. Адамик // Економічний аналіз. – 2009. – Випуск 4. – С. 105–111.

6. Дзюблюк О. Грошово-кредитна система України у контексті глобалізаційних процесів [Текст] / О. Дзюблюк // Вісник Тернопільського державного економічного університету. – Тернопіль, 2009. – С. 8.

Анотація. В данній статті досліджені проблеми інтеграції українського ринку фінансових послуг в мирову систему. Проведен SWOT-аналіз присутствия иностарнного капітала на національному ринку фінансових послуг. Предложено рекомендації по активізації процесу інтеграції ринку фінансових послуг України в мирову систему.

Ключевые слова: інтеграція, фінансові послуги, транснаціоналізація, капіталізація, глобалізація.

Summary. In this article the research of integration problems of the Ukrainian market of financial services to the world global system was made. Contemporary trends of the Ukrainian market of financial services were analyzed. Recommendations for enhancing of the integration process of the financial services market of Ukraine to the world global system were proposed.

Key words: integration, financial services, transnationalization, capitalization, glabalization.

*Рецензент д.е.н., професор ХНУ ім.В.Н.Каразіна Довгань О.А.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.*

УДК 621.001.76(477)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Дикань В.В., к.е.н, доцент (УкрДАЗТ)

Досліджено проблеми та перспективи пов'язані з прискоренням інноваційного розвитку машинобудівного комплексу. Обрунтовано необхідність створення інноваційно-логістичних центрів, заснованих на інтеграції, модернізації галузі і прискорення її інноваційно-структурної перебудови.

Ключові слова: машинобудівна галузь, інновація, інноваційний розвиток, інтеграція, інноваційно-логістичний центр.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Від рівня розвитку машинобудівного комплексу залежить добробут держави - випускаючи засоби виробництва для різних галузей народного господарства, машинобудування забезпечує комплексну механізацію та автоматизацію виробництва, що істотно впливає на конкурентоспроможність вітчизняних виробників, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Сьогодні, коли на українському ринку присутня більшість зарубіжних конкурентів, а економічний потенціал вітчизняної машинобудівної галузі знаходиться на межі своїх можливостей, все важче українським товаровиробникам вести боротьбу за споживача.

Досвід економічно розвинених країн показує, що переможцем у цій боротьбі виявляється та держава, яка буде свою діяльність переважно на

основі інноваційного підходу і головною метою стратегічного плану ставить інноваційний розвиток машинобудівного комплексу. У сучасних умовах саме цій галузі належить виключно важлива роль у прискоренні науково-технічного прогресу.

Аналіз досліджень та публікацій.

Проблеми розвитку машинобудівного комплексу України, в тій чи іншій мірі відображені у багатьох наукових працях провідних українських вчених і фахівців з даної проблематики, таких як Амоша О.І., Барташевська Ю.М., Геєць В.М., Данилишин Б.М., Дикань В.Л., Кірдіна О.Г., Захарченко В.І., Кузмин О.Е., Жалило Я.А., Покрышка Д.С., Кіндзерский Ю.В., Микитенко В.В., Якубовский М.М. та ін. [1-8], в яких головний акцент робиться на формування нових інтеграційних господарських суб'єктів і передумов для раціонального зміни структури, функцій і методів управліннь цими суб'єктами господарювання.